

БЕЧА 2017 № 2 (97) РІК XXVI

БАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

Да воскреснет Бог!

70
28
IV

WISTA
operacja

Пропонуємо Вашій увазі м.ін. таки суспільно-культурні події:

28 квітня - Наукову конференцію в Кракові,
присвячену 70 роковинам „Акції Вісла”;

20-21 травня - XVII Кермеш в Вільхівці;

21-23 липня - Ювілейну 35 Лемківську ватру
в Ждини, де вшануємо 70 роковини
„Акції Вісла”;

14 жовтня - Кермеш в Боднарці -
VI З'їзд боднарчан;

Свята лемківської культури в Польщі, на
Словаччині, в Сербії, в Україні, США, Канаді

**Центр культури ім. Б. І. Антонича
в Горлицях запрошат Вас в свої пороги!**

**Здорових радісних Свят
Воскресіння Христового**

ЖИЧИТ

Редакція **Ватри** Головна управа ОЛ

Комісія **45-го Загальнопольського конкурсу писанок ім. М. Ковальського**

організованого гуртком ОЛ в Гожові Влп.
з-посеред 144 конкурсних писанок вибрала
і нагородила 1 місцями:

- в техніці батіково-писакової писанки
Анни Місило-Боднар з Ольштина,
- в техніці батіково-шпилькової писанки
Тереси Драпали з Тихів,
- в техніці драпаній писанки
Єлизавети Крупи з Гожова Влп.
- в техніках мішаних писанки
Ольги Палечной з Гливиц.

Спалений рай

Світ мрій бачить як там далеко
Сонячним небом з вірію
Словами вписані лелеки
Спішать в батьківщину мою

Сьогодні березневий ранок
Стою й дивлюся на їх ключ
Спитав би чи були над Сяном
Сумний чекає їх Улюч

Слова відкриють правді двері
Сорок сьомий на проти нас
Співають правди на папері
Сповідують гіркоти час

Стільки роками їх розлито
Спалили наших правд сади
Свідків тоді в Явожно скрито
Старі вертають в ті часи

Сімдесят років проминає
Сплять вічним сном наші діди
Село над Сяном було раєм
Спалили рай наш вороги...

02.03.2017р.

Василь Шляхтич

Ридали потічки, волали вершини,
Як злочин чинили тирани-мужі:
Нас виривали із гір Лемковини,
Тільки не вирвали гір із душі.

Василь Ковальчук, Київ, родом зо Злочого

Рік 2017 – то рік трагічних роковин - 70-літя акції «Вісла»,

внаслідку котрой близько 150 тис. українців з Лемківщини, західної Бойківщини, Надсяня, Холмщини і Підляшя були депортувані на західні і північні землі Польщі (т.зв. *Ziemie Odzyskane*) і спеціальні розселені в великим розпорошенню, часто серед ворожо наставлених нових мешканців тих теренів, котри пришли там яко репатріанти. В тот спо-

сіб регіони з комплексним українським населенням в Польщі перестали існувати і нігда юж не оновилися в первісним стані. Депортація була заплануваном етнічнм чистком, котра мала за ціль остаточне розв'язання української справи в Польщі. Вигнання цивільної людности було класичном формом застосування т.зв. *odpowiedzialności zbiorowej* під претекстом боротьби з підпіллям в одповіді на смерт комуністичного генерала, з котрого при тій нагоді створено нового національного героя (Є. Місило, Акція „Wiśła”). Акція вигнання, як знаме, була запланувана значні вчаснійше.

Військовій депортаційній акції товаришили репресії передо вшитким проти українського підпілля, інтелігенції і духовенства (греко-католицького і православного). Не до кінця здаєме собі справу з розмірів тих репресій: 483 ос. засуджені до кари смерти, ок. 4 тис. ув'язнених в таборі праці в Явожні (в тим жінки і діти), де 162 ос. згинули.

Ініціативи

Об'єднання лемків іщи в 2016 р. звернулося до вшитких лемківських організацій в Польщі з пропозиційом спільного вшанування 70 роковин вигнання з рідних земель. На жаль, пропозиція не спіткалася з акцептаційом.

ЗМІСТ:

❖ Обкладинка:

В проєкті обкладинки використано цитату поета з Бардіївщини Олександра Павловича;

- **Великодня писанка:** лемківської майстрині Люби Романів з Києва;

- **28 квітня 1947 року:** дата перших депортацій громадян Польщі української національності (в тим лемків) в рамках операції «Вісла»; мият 70 років од трагічної в наслідках акції «Вісла», котра безповоротно зруйнувала лемківський краєвид Карпат;

❖ Фотографії:

Михал Вар'ян, Мілько Гойсак, Богдан Бухта, Наталія Гладик, Григорій Троханівський, Пйотр Халупка, Фома Шкурат, Роман Баюс, Богуслав Куцяковскі, Михайло Txp, sekowa.info, [facebook.com/StowarzyszenieMagurycz](https://www.facebook.com/StowarzyszenieMagurycz)

2 СПАЛЕНИЙ РАЙ - В. Шляхтич

4 WYKAZ MIEJSCOWOŚCI... - E. Miśło

6 ДЕПОРТАЦІЯ НА ЗАХІД - Е. Стремецкий

7 OPIS DZIAŁAŃ PRAWNYCH... - P. SOKÓŁ

9 ДО ЧОГО ВЕДЕ СЕПАРАТИЗМ... - С. Криницький

11 ПЕРШИЙ РАЗ РАЗОМ - А. Вірхняньська

12 ТАК, ТАК, МАЄМО І МАМЕ - А. Вев'юрка

13 ВЕРТЕПИ ± 27 - В. Гойсак

14 А ШТО ЧУТИ НА АНТОНИЧІВЦІ - Н. Гладик

16 РАДІО «КЕРМЕШ» - Г. Троханівський

18 В ПОРОГАХ НАШОГО ЛІЦЕЮ В ЛІГНИЦІ - А. Вев'юрка

19 ПРЕЗЕРАМЕ ФОТОГРАФІІ І ДОКУМЕНТИ

20 З ДОМАШНЬОЙ АПТЕЧКИ - Чуганя

21 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вев'юрка

22 ОДИШОВ ФИЛИП ІКОНЯК - А. Стопка, В. Шлянта

23 ЖЕНИ З ДИНАСТІЇ РЮРИКОВИЧІВ - А. Вев'юрка

24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - М. Гойсак

27 ПОЧУТЯ ЄДНОСТИ В БІДІ - А. Вев'юрка

28 МАПА: «АКЦІЯ ВІСЛА»

Перелік сел Новосанчівського, Новоторгського, Горлицького, Ясельського і Короснянського повітів, з котрих депортувано українців в рамках акції „Вісла”

(назва села / дата депортації / число депортуваних)

за: Akcja „Wisła” 1947. Dokumenty i materiały,
pod red. Eugeniusza Misły, Archiwum Ukraińskie.

Акція „Вісла”, Подаємо за:

М. Buczyło, *Wypędzić, rozprościć*, Kwartalnik historyczny „Karta” № 49, 2016, s.47

Головни вшанування роковин акції «Вісла» ОЛ планує провести під час Ювілейної 35 Лемківської ватри в Жидини 21-23 липня 2017 року, але крім тих головних заходів організація рихтує тіж інші ініціативи. Об'єднання лемків підготувало пропам'ятни таблиці, які будуть заміщені на некоторых залізничних стаціях, з яких в 1947 р. висілали транспорти з депортуваними, што є узгодняне з Міністерством інфраструктури РП і Інститутом національної пам'яті. Інчом ініціативом є одправління панакхид. Першой 28 квітня, в річницю перших депортації, як по наших давних селах, так і на новим місци поселіня, а потім іщи раз в тот ден, коли виганяли мешканців даного села. З таким пропозиційом ОЛ звернулося до ієрархів Православної і Греко-католицької церкви в Польщи. Буде то тіж нагода до спіткань вшитких поколінь з даного села, вислухання і записання спогадів очевидців, котри іщи лишилися межде нами. Дату депортації можна справдити в таблицях, котри подаємо, а інші повіти - одсиламе до джерела.

28 квітня ОЛ спільні з Фундаційом св. Володимира Великого – хрестителя Київської Руси організує в Кракові Наукову конференцію, присвячену акції «Вісла».

Повіт Новий Санч:

Андриївка	13.07	57
Барановец	05.07	7
Берест	30.06	569
Більцарева	30.06	258
Богуша	01.07	368
Чачів	05.07	14
Чырна	02.07	473
Дубне	06.07	148
Фльоринка	27.06	909
—	06–15.07	25
Фрицова	05.07	11
Астрабик	06.07	241
Камяна	28.06	40
Котів	01.07	28
Королева Руска	03.07	290
Крениця Село	10.07	270
Крижівка	01.07	51
Лелюхів	06.07	17
Лабова	07.07	181
Лабовец	04.07	9
Лосе	29.06	265
Матієва	06.07	33
Милик	13.07	63
Мохначка Вышня	03.07	284
Мохначка Нижня	03.07	263
Мушына	06.07	26
Мушынка	02.07	274
Нова Вес	04.07	505
Перунка	29.06	443
Поляны	29.06	373
Поворозник	04.07	451
Ростока Велика	05.07	252
Складисте	06.07	28
Солотвины	07.07	39
Щавник	13.07	207
Тылич	01.07	254
Угрин	30.06	35
Рахув	28.06	170
Вірхомля Мала ⁹	14.07	67
Вірхомля Велика	14.07	448
Вікова	05.07	315
Злоцке	06.07	66
Зубрик	14.07	17
Жегестів	13.07	67
		8920

Повіт Новий Торг:

Біла Вода	13.07	134
Чорна Вода	13.07	39
Явірky	14.07	118
Шляхтова	14.07	96
		387

Повіт Горлиці:

Повіт Ясло:

Березова	28.05	23
Дошниця	28.05	48
Фолюш	26.05	31
Граб	29.05	150
Галбів	28.05	3
Явіря	28.05	17
Кути	28.05	83
Клопітниця	30.05	3
Котань	27.05	76
Крапна	28.05	285
Митар	26.05	2
Ожынна	29.05	79
Пєрегрімка	26.05	32
Ростайне	29.05	46
Скальник	28.05	5
Святкова Мала	27.05	58
Святкова Велика	27.05	21
Свіржова Руска	28.05	9
Вышоватка	29.05	11
Змигород Новий	28.05	—
Жыдівске	29.05	29
		1011

Повіт Коросно:

Барвінок	27.05	40
Гута Полянська	27.05	—
Гырова	27.05	106
Ясюнка	27.05	1
Мшанна	27.05	152
Мысцова	27.05	60
Наділя	26.05	4
Вільхівец	27.05	80
Опарівка	30.05	56
Петруша Воля	30.05	18
Поляны	27.05	40
Ропянка	27.05	28
Тєрєстяна	26.05	4
Тылява	26.05	91
Ванівка	30.05	16
Вільшня	28.05	2
Зиндранова	28.05	109
		698

Баниця	11.06	590
Баниця	11.06	57
Бортне	28.05	467
Боднарка	11.06	433
Білянка	20.06	383
Білична	08.06	211
Бліхнарка	08.06	119
Бодакы	10.06	70
Брунари Нижні	16.06	418
Брунари Вышні	13.06	170
Чарна	12.06	267
Чорне	09.06	59
Чертыжне	11.06	^b
Долге	29.05	34
Драгашів	10.06	.
Гладышів	08.06	634
Ганчова	11.06	267
Гута Высівска	09.06	29
Ізбы	08.06	370
Ясюнка	10.06	182
Яшкова	12.06	77
Климківка	11.06	142
Конечна	14.06	291
Крива	11.06	156
Кункова	10.06	169
— —	16.06	26
Квятонь	09.06	200
Ліщыны	14.06	146
Липна	09.06	.
Лося	22.06	329
Маластів	08.06	306
Мацина Мала	09.06	51
Мацина Велика	09.06	^b
Незнайова	29.05	3
Нова Вес	08.06	—
Новиця	15.06	225
Пантна	10.06	462
Пєрегонина	09.06	238
Прислоп	09.06	95
Пстружне	12.06	28
Радоцина	10.06	35
Рєгєтєв Нижній	12.06	718
Рєгєтєв Вышній	12.06	.
Ропа	18.06	21
Ропиця Руска	10.06	195
Ріпки	09.06	75
Розділя	09.06	239
Рихвалд	10.06	55
Санькова	08.06	8
Шквїртне	09.06	95
Смерєковец	18.06	571
Ставиша	10.06	457
Шымбарк	23.06	125
Снітниця	15.06	449
Устя Руске	12.06	276
Вапенне	08.06	63
Вірхня	08.06	.
Воловец	14.06	94
Высова	08.06	152
Ждыня	19.06	562
		11 894

[Крапка означат брак даних]

2 лютого 90-й Ювілей обходив

Еміліян Стремецький – суспільний и церковний діяч в Шпротаві, довголітній церковник, цілим серцем одданий Лемківщині и лемківській культурі, дописувач до «Ватри» и жертводавця на ёй видання, людина барз скромна и шанувана.

Дорогий Ювіляре, жичиме Вам 200 років міцного здоров'я, Божой ласки на кождий ден для Вас и Вашой родини, самих радісних дни и витривалости в службі народови и церкви!

о. Андрій Бунзило и парафіяне греко-католицької парафії в Шпротаві

Редакція «Ватри» прилучатся до побажань и пропонує читачам фрагмент спогадів Еміліяна Стремецького з Новівси, пересланих нам Христомфором Библьом.

Депортація на захід

Спогади Еміліяна Стремецького з Новівси

Новівси виселена била 7 ліпця 1947 р. Кажда родина перед виселінням била докладні полічена: кільки є осіб, а потім військо корпусу безпеки вшитких долучало до колюмни. Втовди підходив урядник ПУР і на карту пересеління вписував вшитки інформації о родині. Бив там ціж запис кільки переселенці заберают худоби та пацят: коні..., коров..., пацят..., кіз..., уць..., але і масток з газдівки: возів..., плугів..., борон... Кільки лішив землі — гектарів... в тим орной ..., чи била хижка, стодола, шопа, кутец, стайня, чим билі вкрити тоти будинки - гонтом чи бляхом. Нікого не спитано і нікому не вписано до карти пересеління кільки мав ліса, пасіки, чи лішив млоцкарню, керат, млін, тартак, якіси матеріяли до будови, до столярки і т.д.... Газдове мого села лішили барз вельки маєтки, бо на єден віз не можна било дуже взяти. А урядник вписував што хтів, бо виселенец бив виняти з-під права. Тота акція «Вісла» виглядала барз прикро і страшні. Рик голодної худоби мішався з плачем люди. Зо сцін забєрано святі ікони, люде прощалися з хижом і цілували пороги. Прі тим ціж бив в виселенцях страх перед голодом, бо запасів било мало, а поля лішалі засіяни. До того ніхто не знав, де їхат і як довго то буде. Військо при виселіню било дост миле. Помагало нераз ціж і при ладуваню нашого маєтку, щоб колюмна

скоро рушила в дорогу. Пунктом збйорчим била стація колейова в Новим Санчи. Наші вагони билі як для бидла. Для люди і звірят вкрити, а одкрити для забраного скоро маєтку. В кождим вагоні билі 2 родини і звірята. До вечера вшитких заладувано на вагони. Мешканців з нашого села заладувано на 2 транспорти: єден до Лігниці, а другій - в страну Піли. Транспорти рушили в дорогу вночи. В часі дороги транспорт наш бив затримувани, щоб напоїти звірята, але і при тим люде користали з перерви для себе. Довша перерва била лем в Осьвенцімі. Там вшитки мусілі-зме перейти лікарски баданя. Казано нам ся розобрати, піднести руки вгору та відповідати на різни питання. Далі нам ціж порошок на блихи. З транспорту з Новівси затримано Івана Рибеньского і Мілека Вуйціцкого. З нашого села заарештовано ціж скоріше о. Стефана Дзюбину, котрий їхав в транспорті з Горлиць. Арештувано його в часі, коли бив у своей мамі в Гладішові. Вшитких їх заперто в Явожні.

Транспорт наш по тижні доїхав до Хойнова. Там ПУР призначив нас до сіл-кольонії: Ярошівка, Заменіце, Вітів, Патока, Модла. До тих сел ми билі проваджени працівниками УБ і ОРМО. Нам - осмером родином - приділено хижі на кольонії Заменіце. Била там барз планна земля 4 і 5 класи. Длятого до 1947 р. ніхто з поляків там ся не оселів. Забудова, яку нам там дано, била почасті знищена, але по невеликим ремонті можна било там замешкати. Придїлено нам ціж по пару гектарів. На початку осадники польски з-за Буга спозєрали на нас не за добрі. Тото вороже наставляло до нас робілі працівники УБ. А ми єднак жилі і хтілі жити.

(бєсідом Новівси переложив Адам Вєв'юрка)
далі буде

*З нагоди 85-літя
суспільно-культурному діячови
п. ПАВЛУ СТЕФАНІВСКОМУ
складаме побажання міцного
здоров'я, теплих весняних дни,
радісних пережить в троні родини!
Нехай Вам Всевишній в трудах
помагає, нехай Вам
многі літа все продовжає!*

*Головна Управа ОЛ
редакція «Ватри»*

OPIS DZIAŁAŃ PRAWNYCH MAJĄCYCH NA CELU UZYSKANIE ZWROTU NIERUCHOMOŚCI LEŚNYCH LUB ROLNYCH LUB UZYSKANIA ODSZKODOWANIA ZA PRZEJĘTE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCE OBECNIE WŁASNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH

TEKST **PAWEŁ SOKÓŁ**
radca prawny

I. DZIAŁANIE W PRZYPADKU STWIERDZENIA, ŻE DAWNY WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI ZOSTAŁ WYMNIENIONY W ORZECZENIU O PRZEJĘCIU MIENIA I W CHWILI WYDANIA TEGO ORZECZENIA JESZCZE ŻYŁ.

1. Sprawdzenie w orzeczeniu Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu mienia z danej miejscowości czy poprzedni właściciel nieruchomości został wymieniony w orzeczeniu mienia i w chwili wydania orzeczenia jeszcze żył.

2. Odnalezienie w Archiwum Państwowym w Rzeszowie Oddział w Sanoku dawnych dokumentów własnościowych tzw. LWH na nazwisko dawnego właściciela nieruchomości.

3. Zlecenie geodecie opracowania na podstawie dokumentów LWH kompletnej dokumentacji geodezyjnej dotyczących utraconych nieruchomości (wykazu zmian gruntowych, map).

4. Wystosowanie do konkretnego Nadleśnictwa lub Agencji Nieruchomości Rolnych na terenie których położone są nieruchomości pisma informującego o podjętych staraniach prawnych dotyczących zwrotu konkretnych nieruchomości (dołączenie map określających o jakie konkretnie nieruchomości chodzi).

5. Przeprowadzenie postępowań spadkowych po poprzednim właścicielu utraconej nieruchomości lub też ewentualnie po ich spadkobiercach, którzy już nie żyją.

6. Po uzyskaniu postanowień spadkowych wystąpienie do właściwego wojewody ze względu na miejsce położenia nieruchomości z wnioskiem o stwierdzenie nieważności orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu w danej miejscowości nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w części dotyczącej dawnego właściciela nieruchomości wymienionego w orzeczeniu o przejęciu mienia.

7. Po uzyskaniu decyzji stwierdzającej nieważność danego orzeczenia o przejęciu mienia w części dotyczącej poprzedniego właściciela nieruchomości leśnych, powiadomienie na piśmie konkretnego Nadleśnictwa lub Agencji

Nieruchomości Rolnych o fakcie wydania decyzji z podaniem jej danych, sygnatury oraz stwierdzenia czego ona dotyczy, tj. wskazania jakiego orzeczenia o przejęciu mienia.

8. W przypadku gdy konkretne Nadleśnictwo lub Agencja Nieruchomości Rolnych wystąpi do Wojewody o wznowienie postępowania administracyjnego zostanie ono wznowione i będzie się toczyło przed danym Wojewodą, który winien wydać w tym przedmiocie decyzję korzystną dla osoby starającej się o zwrot nieruchomości.

9. Od powtórnie wydanej przez danego Wojewodę decyzji konkretne Nadleśnictwo lub Agencja Nieruchomości Rolnych wniesie odwołanie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest właściwy do rozpoznania tego odwołania.

10. W przypadku otrzymania od Ministra Rolnictwa niekorzystnej decyzji należy wnieść od niej w terminie 30 dni skargę za pośrednictwem Ministra Rolnictwa do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego domagając się uchylenia decyzji Ministra Rolnictwa.

11. W przypadku gdyby wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie był niekorzystny dla skarżącego to należy w terminie 7 dni od dnia jego ogłoszenia wystąpić o uzasadnienie wyroku na piśmie i jego doręczeniu wraz z uzasadnieniem skarżącemu.

12. Po otrzymaniu wyroku z uzasadnieniem należy w terminie 30 dni od dnia otrzymania wyroku wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego za pośrednictwem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (przy wnoszeniu skargi kasacyjnej obowiązuje tzw. przymus adwokacko - radcowski).

13. Po uzyskaniu na drodze administracyjnej ostatecznej i korzystnej decyzji stwierdzającej nieważność orzeczenia o przejęciu mienia należy wystąpić do właściwego miejscowo sądu położenia nieruchomości z pozwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

14. Po uzyskaniu korzystnego wyroku sądu i jego uprawomocnieniu należy w terminie do 6 miesięcy zgłosić fakt nabycia nieruchomości do Urzędu Skarbowego tytułem spadku po dawnym właścicielu nieruchomości lub jego dalszych spadkobiercach.

15. Należy uzyskać z sądu odpis prawomocnego wyroku o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i złożyć go do

właściwego Starostwa Powiatowego w Gorlicach z wnioskiem o ujawnienie w ewidencji gruntów właścicieli odzyskanych nieruchomości.

16. Po wprowadzeniu zmian do ewidencji gruntów należy uzyskać ze Starostwa wypisy z rejestru gruntów na odzyskane nieruchomości oraz na te podzielone (z których one powstały, a także mapę z tymi działkami i wystąpić do Sądu Rejonowego w Gorlicach Wydział V Ksiąg Wieczystych z wnioskiem o ujawnienie zmian w księgach wieczystych i założenie nowej księgi wieczystej na odzyskane nieruchomości.

17. Po założeniu nowej księgi wieczystej wszyscy właściciele muszą wystąpić do właściwego miejscowo Wójta z wnioskiem o rozgraniczenie nieruchomości w terenie. Wniosek taki należy złożyć przy pomocy geodety uprawnionego, któremu zostanie zlecone wykonanie rozgraniczenia.

18. Po uzyskaniu ostatecznej decyzji o rozgraniczeniu wszyscy właściciele winni wystąpić do właściwego Nadleśnictwa lub oddziału Agencji Nieruchomości Rolnych w wnioskiem o wydanie nieruchomości (procedura wydania opisana jest w porozumieniu podpisanym w październiku 2015 r. przez Zjednoczenie Łemków z Ministerstwem Środowiska i Dyрекcją Generalną Lasów Państwowych).

II. MOŻLIWOŚĆ DOCHODZENIA ODSZKODOWANIA OD SKARBU PAŃSTWA ZA PRZEJĘTE NIERUCHOMOŚCI

1. Odnośnie dawnych właścicieli nieruchomości przesiedlonych na Ziemię Zachodnią, którzy zostali ujęci w orzeczeniu o przejęciu mienia, istnieje możliwość czynienia starań o odszkodowanie za przejęte nieruchomości (w tym zabudowania) w części w której stanowią one własność osób fizycznych.

2. Termin na wniesienie pozwu o odszkodowanie wynosi 3 lata od pierwszego stwierdzenia nieważności orzeczenia o przejęciu mienia, a po tym terminie bezpowrotnie roszczenie o odszkodowanie ulega przedawnieniu i nie ma możliwości dochodzenia odszkodowania.

3. Odszkodowanie należy wnieść przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie właściwemu do miejsca położenia nieruchomości za którą dochodzone jest odszkodowanie.

4. Jeżeli kwota dochodzonego odszkodowania przewyższa kwotę 75.000,00 zł przeliczając na jedną osobę, która się stara o odszkodowanie, to pozew należy wnieść do właściwego Sądu Okręgowego dla siedziby Wojewody.

5. Jeżeli kwota dochodzonego odszkodowania

jest mniejsza niż kwota 75.000,00 zł przeliczając na jedną osobę, która się stara o odszkodowanie, to pozew należy wnieść do właściwego Sądu Rejonowego dla siedziby Wojewody.

6. Opłata od pozwu o odszkodowanie wynosi kwotę 5 % wartości przedmiotu sporu, do tego dochodzą jeszcze koszty opinii biegłego geodety i biegłego do spraw szacowania nieruchomości. Zasadnym jest składanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z uwagi na sytuację materialną.

7. W przypadku gdy dawny właściciel nieruchomości otrzymał na Ziemiach Zachodnich bezpłatnie mienie zamienne, kwotę odszkodowania należy pomniejszyć o wartość otrzymanego mienia zamiennego.

III. DZIAŁANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA, ŻE DAWNY WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI NIE ZOSTAŁ WYMIENIONY W ORZECZENIU O PRZEJĘCIU MIENIA LUB POMIMO JEGO WYMIENIENIA W CHWILI WYDANIA TEGO ORZECZENIA JUŻ NIE ŻYŁ.

1. W tym przypadku należy pominąć całą procedurę administracyjną, gdyż nie ma potrzeby stwierdzania nieważności orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu mienia.

2. Po uzyskaniu dokumentacji geodezyjnej i przeprowadzeniu postępowań spadkowych można wystąpić do właściwego miejscowo dla położenia nieruchomości sądu rejonowego z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

3. Dalsze kroki po uprawomocnieniu korzystnego wyroku sądu powszechnego (tj. Urząd Skarbowy, ewidencja gruntów w Starostwie, założenie księgi wieczystej, postępowanie rozgraniczeniowe, wydanie nieruchomości) są takie same jak opisane w pkt I.

4. W przypadku gdy dana osoba nie była ujęta w orzeczeniu o przejęciu mienia to na dzień dzisiejszy nie ma możliwości domagania się odszkodowania od Skarbu Państwa za utracone nieruchomości. Trwają obecnie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym postępowania w sprawie rozpoznania skarg kasacyjnych zmierzających do wykazania, że także w takich sprawach możliwym jest domaganie się odszkodowania od Skarbu Państwa (w przypadku uzyskania precedensu w tych sprawach, zostanie podana stosowna informacja w tym zakresie).

До чого веде сепаратизм і національний інфантилізм?

[Продовження з попереднього номера]:

У XVIII-XIX ст. у період творення націй і держав, русини, які на той час проживали на теренах Польщі, Словаччини, Сербії, Хорватії і Закарпаття (воно належало тоді до Угорщини), були відрізані від культурних та економічних центрів Київської Русі і стали бездержавним народом, національними меншинами, нижчою расою. «Великий прихильник» русинів, мадяр Рудольф Буянович так писав про русинів: «Поскілки ...русини суть глупії, лінівії, не робочі і словом не достойні народа ... то спокійні могут бити єсли будуть рабами». Це було сказано прямо і цинічно відверто більше 100 років тому, але показувало справжнє відношення нації до нацменшин, сильніших до слабших, пануючої верстви до «плебсу». Це актуальне й сьогодні!

Польські політики і колонізатори постійно старались поширити свою експансію на східні землі і відірвати русинів Лемківщини від впливу зі Сходу. Ще з 1711 р. у Польщі діяв спеціальний циркуляр, який забороняв давати освіту русинам, не дозволяв спілкуватися із львівськими галичанами. Обмежувались політичні і соціальні права русинів, для них не було шкіл, землі і роботи. Народ біднував. У 1845-50 рр. почалась еміграція в Америку, Канаду. Частина русинів-лемків мігрувала на Балкани – у Хорватію, Сербію.

«...Русини впродовж віків в умовах жорстокого іноземного панування й постійного асиміляційного тиску (з боку угорського, румунського, німецького та польського оточення) зуміли зберегти свою самобутню народну культуру, мову, релігію, звичаї, свою руську ментальність". І вони вижили в оточенні інших народів без вождів, без державності на теренах Бескидів, Пряшівщини, Закарпаття до наших днів, постійно намагаючись отримати незалежність і визначитись, хто вони є» (Олександр Мишанич, *«Енциклопедія Подкарпатської Русі» і що за нею?*, Київ 2002). Так, русини вижили, але впродовж століть «бездержавним русинам треба було вибирати між меншим і більшим злом, а також - якраз це було дуже важливе! - називати його». На жаль, «вибирали і називали різні люди і по-різному, часто всупереч одні одним» (Б.Гук, *Руський чинник українства*, «Наше слово», №29 (2867), 15 липня 2012 р.). І такі суперечно-

сті не були випадковими!

У XVIII-XIX ст. уся Європа була охоплена боротьбою за свободу і демократію, проходило самоусвідомлення народів і творення націй. Ці процеси були пробуджені Французькою революцією. Її хвилі докотилися до Росії і породили там виступи декабристів. На той час в громадських та культурних колах західного та південного слов'янства Європи відродилась і поширювалась ідея панславізму - ідея єдності і братства усіх слов'ян. Тогочасна передова інтелігенція вважала, що спільне походження та спорідненість мов, не дивлячись на різні релігії та культури, є достатнім підґрунтям для конфедерації чи навіть єдиної слов'янської держави. Зокрема, ідея пангерманізму Т. Масарика, передбачала федералізацію вільних народів Європи в реформованій імперії Габсбургів. Таке «об'єднання» мало би розв'язати в Австро-Угорщині проблеми малих націй (культурно і економічно розвинених бездержавних народів).

Чарам панславізму в тій чи іншій мірі піддалася низка тодішніх слов'янських інтелектуалів. Це були чехи Франтішек Палацький та Павел Шафарик, словаки Ян Коллар, І. Геркель та А. Штур, хорвати Людевіт Гай та Валентин Водник, серб В. Караджич, росіяни Михайло Погодін та Федір Тютчев, які проповідували можливість політичного об'єднання слов'ян на ґрунті культурної та мовної спорідненості під проводом Росії. На їхню думку, це забезпечило б рівновагу сил між групами європейських народів і захистило «святую Русь» від «зматеріалізованої», «безвірної» Європи (О. Кравчук, *Європейська ідея Томаша Масарика*, «Проблеми слов'янознавства», вип. 62, 2013).

Хвилі французької революції розбудили Україну, зокрема її західні регіони - Галичину і Закарпаття. Тут протягом XIX і початком XX ст. боротьба за визволення від кріпацтва, за національні і політичні права народу, соціальну справедливість постійно перепліталася з національними питаннями і ідеями панславізму. Серед поляків-українофілів, які мешкали на Правобережній Україні і симпатизували українцям, сформувався «український гурток». Члени гуртка уявляли майбутнє України в складі відбудованої федеративної Речі Посполитої.

Українських інтелектуалів не влаштовував ні російський панславізм, ні польський феде-

ралізм, тому на противагу їм була висунена слов'янофільська теорія розвитку. У 1846 р. М. Костомаров з «братчиками» (В. Білозерський, М. Гулак, П. Куліш, О. Маркевич, Г. Андрузький, О. Навротський, Д. Пильчиков, І. Посяда, М. Савич, О. Тулуб, Т.Г.Шевченко) організував у Києві «Кирило-Методіївське братство», яке проповідувало право кожного народу на вільний розвиток, необхідність знищення царизму, скасування кріпосного права, відродження Української держави і створення демократичної федерації слов'янських народів на принципах рівності і суверенності на чолі з Україною, встановлення демократичних прав і свобод для громадян, національно-культурне відродження українського народу. Ці ідеї якнайкраще відповідали конкретно-історичним умовам Наддніпрянської України і були сприйняті переважною більшістю української різночинної інтелігенції. Під впливом ідей братчиків «в народі проходила закономірна еволюція національного усвідомлення і націєтворення, боротьба проти асиміляції та русифікації».

Лонгин Цегельський, торкаючись національного питання писав, що «крім всіх таких ознак нації, як спільна територія проживання, традиції, мова, одяг, архітектура, релігія, спільні політичні, економічні і культурні інтереси, **вирішальним фактором** (виділення наше) **«є власне почуття своєї окремішності від сусідів»... це усвідомлення і самовизначення людини, хто вона є, ким себе відчуває».** (Л. Цегельський, *Русь-Україна, а Московщина-Росія*, Царгород 1916).

Отже, «українізація» русинів в Бескидах не була видумкою «руської еліти, пов'язаної з Києвом і Львовом», «штучно... під великим тиском», не боротьба «...України з Руссю», як це пишуть і стверджують заангажовані теоретики і прихильники «руського міра», а природним, історичним процесом розвитку суспільства. Революційні події в Європі і Росії, Перша світова війна активізували культурну і церковну інтелігенцію, міщан і селян Бескидів до політичної діяльності. Низький рівень економічного розвитку і політична безправність негативно вплинули на демографічну ситуацію, спричинили нові хвилі еміграції та спроби до самовизначення русинів, поглибили поляризацію лемків на проукраїнські та проросійські сили. У період «весни народів» (1848 р.) у Львові була створена Головна Руська Рада та 45 провінційних рад. До віденського парламенту потрапило 39 депутатів русинів-українців. Представники і прихильники цих утворень відстоювали народні права, боролись за незалежність і свободу. Тут же, на противагу Головній Руській Раді, виникла польська Народна рада, яка намагалась зробити Галичину провінцією польської держави. Головна Руська Рада висунула вимогу поділу Галичини на українську і польську, причому

українська частина Галичини разом із Закарпаттям і Буковиною мали стати автономним краєм. Щоб зміцнити свої позиції, Головна Руська Рада 20 липня 1849 р. звернулася до «народа руского в Угорщині» з відозвою: «...Галицькі русини п'ятсот років терплять польський гніт, а закарпатські - тисячу років угорський, і тепер настала пора з'єднатись, щоби всі Русини були одним сильним і спільним соообщно щасливим народом». Під петицією було зібрано приблизно 200 тис. підписів і закарпатський діяч Адольф Добрянський оголосив цю пропозицію перед урядом імперії. За таку підтримку монархії «вірні русини» були названі «тирольцями сходу», а мати-імператриця власноручно вишила для галичан синьо-жовтий стяг. Оце була вся подяка «вірним русинам». Русинсько-українські сподівання на вихід з-під гніту знову не оправдались.

Ідеї Головної Руської Ради про автономію полякам не сподобались. «Політичний русинізм» став клеймом для усіх схизматів, усіх, хто мав іншу віру. В умовах утисків і правових обмежень стала наростати конфронтація між поляками та русинами. Частина «старорусинів», головно духовенство, Галичини і Закарпаття, втративши віру в допомогу австрійського уряду, повірила в російське «месіянство» і переорієнтувалась на Росію. Справа в тому, що у 1819-30 рр. серед населення Галичини і Закарпаття з'явилась мовно-літературна і суспільно-політична течія – москвофільство. Воно базувалося на ідеї старорусинів про те, що Галицька і Підкарпатська Русь історично є складовою Великої Росії, а місцеві русини є частиною «общерусского» народу. Це не був «польський проект». До його поширення спричинилися поважні вчені русини-емігранти І. Орлай, М. Балутянський, В. Кукольник, П. Лодій та інші, які працювали в Росії. Їхня діяльність і авторитет сприяли зростанню у населення Бескидів інтересу до культури, релігії і мови московитів, поширенню думки, що держава і народ, який має подібну віру, захистить русинів від полонізації та мадяризації.

Великим пропагандистом «общерусских» ідей і панславізму в Галичині був М. Погодін. У 1839-40 рр. він, перебуваючи у Львові, налагодив тісні зв'язки з істориком Д. Зубрицьким. Навколо них сформувалося коло любителів російської мови і прихильників національної єдності Галицької Русі з Великої Росією.

Москвофіли Галичини зосередили свою увагу на освіті, мові і культурі. Під їх вплив потрапили такі культурнопросвітні установи як Ставропігійський інститут, Народний дім у Львові, Галицько-Руська Матиця; преса - «Зоря Галицька», «Львівський та Віденський Вісник», «Лада», «Сімейна бібліотека», «Лемко» та видання шкільних підручників, наукових праць.

Традицію кермешів знаме з давен-давна. В нашом селі Конечна до той пори на празник Василя Великого гостили-зме ся традиційні по хижках. До нас приходили гості з інших сел, а під вечер сходили-зме ся з сусідами.

А в тім році сталося інакше.

14 січня 2017 року перший раз мали-зме можливість спільні пережити Кермеш. Зишли-зме ся з двох нагод: вшанування покровителя церкви св. Василя Великого і урочистого отвертя нововиремонтуваної світлиці. Святкування започаткувала Служба Божя, котру співслужило п'ятьох єгомосців, м.ін: о. парох Аркадій Баранчук, о. Петро Пупчик, о. Мирослав Цідило, о. Ян Пілько, котрий приїхав зо сусіднього Бехерова на Словаках разом зо своїма парафіянами.

Друга част мала свою континуацію на світлиці. Заним сіли-зме до стола о. парох посвятив салю, оновлену за старанням гміни. По обіді учасникам кермешу колядували діти і молодеж, котрих пририхтувала п. Варвара Дуць. Брами їх виступ нагородили: староста горлицький Кароль Гурський, війт гміни Дмитро Ридзанич, єгомосьці, шолтиси і мешканці сусідніх сел, парафіяне Бехерова, працівники управи гміни, родина і приятеле конечнян.

Хто нароби́в такого «бігосу»?!

Пририхтування обіду на праві 70 осіб - то не проста справа. Місцеві газдині цілий попередній ден посвятили на того, жеби ся зийти разом і зрихтувати «для кожного штоси доброго» - од росолу през реберця по різни салатки і пляцки.

ТЕКСТ АННА ВІРХНЯНЬСКА
учениця І ЛО в Горлицях

Перший раз разом

«Било тяжко, але варто» - з усміхами бесідують гнески пані конечнянки, без котрих нич би ся в кухні не вдало.

Заспівайме...

Очевидно, як на лемків пристало, не могло ся обийти без спільного співа-ня. Зачалося од коляд, а скінчило на піснях. Руснаки зо Словаків ділилися з нами своїма співанками, а ми не остали-зме ім довжни.

Дякуєме...

В імени мешканців, хтіла би-м подякувати: вшитким єгомосцям, яки в нас гостили, отцю Аркадійови Баранчукови - котрий вшиткого доглядав, війтови Дмитрови Ридзаничови, шолтисови Петрови Болдисьови, пані Варварі Дуць, працівникам гміни, руснакам зо Словаків, газдиням і очевидно вшитким гостям. Запрашаєме за рік, місця, ідла і доброй атмосфери для никого не бракне!

ТЕКСТ ВІКТОРІЯ ГОЙСАК

Іван Криницький виріжнений в «Мостах Старости 2017»

Іван Криницький є засновником Лемківської освітньої фундації, яка підтримує здібну молодь з лемківських родин в Польщі, але тіж ширше діє на ниві рідної культури: вперат видавничі ініціативи, діяльність дитячо-молодіжного ансамблю «Лемківський перстеник», ставлять пам'ятні хрести, спонсорує інші проекти, напр. поставліня Дзвону миру на ватряним поли в Ждині. Іван Криницький то особа знана і шанувана в лемківській громаді. В тім році його діяльніст доцінила тіж ширша спільнота горлицька. 10 лютого під час роздання нагород «Мости Старости 2017» Горлицький Староста Казімеж Гурський виріжнив Івана Криницького за промоцію і підтримку рідної культури Лемківщини. Гратулюєме пану Іванови, жичиме дуже здоровля і сил в дальшій діяльності на благо рідної культури, а тіж в так важним аспекті як підтримка молодого покоління лемків!

Іван Криницький

ТАК! ТАК! ТАК!

Маємо і маме свою рідну школу в Лігниці

В номері 4(95) «Ватри» писали-зме, же в зв'язку з реформом шкільництва в Польщі, котра закладат ліквідацію гімназій і видовжиня навчання в початковій школі, котра до того часу лічила 6 класів, о два роки, не буде юж української гімназії в Лігниці. Дирекція комплексу шкіл з українськом мовом навчання в Лігниці, меншинни організації і громада підняли старання, жеби заміст гімназії створити в Лігниці початкову 8-літню школу. Їх старання закінчилися успішно! (ред.)

10 лютого на сесії Ради міста Лігниці радни прийняли ухвалу, яка створила в Лігниці нашу початкову школу № 5. 21 радних било за, 1 ся втримав, ниhto не голосував проти! За ухвалом, яку зголосив голова клубу радних ПіС Збігнєв Бутнар, заголосував цілий клуб ПіС, Платформа Обивательська і праві цілий клуб президента, бо лем 1 ос. ся втримала. Влади міста на початку не хтіли дати згоду на початкову школу, яка діяла би при уряді міста, як інчи школи. Але писма Товариства 4 Ліцею, ОУП і ОЛ при спертю нашої громади усвідомили і переконали радних і по части страну

президента міста, што початкова школа для нашої меншини є шансом і рекламом для Лігниці. Ту треба підкреслити заангажування цілої нашої громади і організації від Горлиц, Варшави, Вроцлава по саму Громадку, але і греко-католицької церкви на чолі з владиком Володимиром Ющакон, який міцно підтримував нас духово.

Ту кус з усміхом напишу, што зас в векшости лемки створили на Заході нашу школу. По початковій першій українській школі в Ярошівці та першим українським ліцею в Лігниці (на початку в Злоторії), по нашій гімназії до життя народилася почакова школа. Дума-ме, што наш патрон з Лемківщини - Богдан Ігор Антонич - спозерат з неба і тішитися, што лемки хтят вчитися свого. Бо напевно в тій новій школі буде тіж жити лемківське богатство в культурі і традиції юж од 6 року життя дитини. Як Ватра в Ждині жеде на ватрян, так ми жедемо на діти до 1 кл. і 7 кл. початкової школи (бо таки класи хцеме в наступним році отворити). Дякуєме вшитким за поміч і підтримку. Родиче, посилайте до нас свої діти!

**Дирекція, вчителє, родиче та учні
Комплексу загальноосвітніх шкіл № 4 в Лігниці**

Яків Попівчак

родом з Боднарки в волейбольній репрезентації Польщі

Яків Попівчак – спортсмен-волейболіст, якого корені з лемківської Боднарки, став членом широкої дри репрезентації Польщі. Має лем 20 років. Свої спортивни початки мав в лігницьким клубі «Ікар», де довги роки грав його няньо Дарій Попівчак. І што цікаве, пан Дарій грав, як і його син Яків грає гнеска, на позиції ліберо. Од 4 років Яків грає в команді «Jastrzębski Węgiel» (Plus Liga). Маючи лем 16 років, перший раз заграв в найвижшій волейбольній лізі Польщі. Тренер кадри Польщі Ferdinando de Giorgi почав вибір до команди на чемпіонат Європи 2017, який одбудеся в Польщі в серпні та вересні. Іщи жоден лігничан не грав в волейбольній кадрі Польщі, хоц з нашого регіону (з Явора) бив в ній Ярослав Станцелєвскі, який розограв для Польщі 80 виступів. Віримо, што Яків буде першим лігничаном і першим лемком, котрий дійде так високо. Думам, што не лем боднарчане можут ся радувати з такого молодого, гнеска відомого лемка. Жичиме вшиткого найліпшого і барз дуже здрав'я і перемог, бо то для спортсмена головна мрія.

-----●-----

ТЕКСТ ВІКТОРІЯ ГОЙСАК

Правдиви карпатски морози (того вечера до -27 в Пантні) не одстрашили малих колядників з пантнянської парафії і їх родичів, котри з вертепом і туроньом голосили новину про різдво Спасителя по хижках Ропиці Руской, Маластова і Пантної. Ідея родинного колядування зродилася недовго перед Святами. Переконали-зме ся, же вистарчит кус доброй воли, жеби вивчити тексти, повторити коляди, пририхтувати строї, порядна проба - і родиче могли припомнути сой, як колись сами ходили по коляді, а тіж переказати тоту живу традицію дітям. Бо вертеп по хижках ріжнїтся од того сценічного, вчит імпровізації і напевно барз гуртує і зближат. Дай Бог, жеби таке родинне колядування сталося в тій парафії традиційом!

Зліва: Антоніна Баюс (з дому Ющак) тішїтся вертепом, в яким виступує ей внучка Аня і правнучка Дарія

Вертепи ± 27

Воїн Ваньо Богонь, Ірод Миколай Пиж, Смерт Аня Корбич

Чортик Лена Чарнота

Можна колядувати на морозі, а можна і в теплій салі монастиря Сестер Василиянок. Вертеп, представлений дітми з пунктів навчання рідної мови і катехези на вечері коляд в Горлицях 12 лютого, містив не лем євангельски постаті, а і елементи нашої історії. Так вклонитися Месії пришли руски владарі: князь Володимир, княгиня Ольга, король Данило Галицкий, віншували гетман і козак. Крім вертепу, наймолодши діти представили байку про різдвяну яличку, дія якої одбивалася давно тому на Лемківщині. В виступі взяло участ праві 20 діти віком од 5 до 16 років. Дякую сестрі Наталії за співпрацю в приготуваню виступу, родичам, котри помогли пришикувати костюми і наголосніня.

а што чути на Антоничівці

ТЕКСТ НАТАЛІЯ ГЛАДИК

Вокальний ансамбль „Роса” представляє авторка статті

«Іде зьвізда чудна»... Юж од п'ятох років в різдвяним часі сходимеся до Центру культури ім. Б. І. Антонича, жеби спільні поколядувати. Так и того рока, 22 січня при участі молодіжного вокального ансамблю „Роса” з Устя Горлицького в Антоничівці колядували-зме до пізнього вечера. В рамках стрічи спільні обзєрали-зме фільм телевізії «Лемко TV», яка товаришила нашим колядникам в різдвяним часі в 2016 р. Горлицьке колядування було остатньом частином коляди на Лемківщині, яку Центр Антонича зрихтував разом з краківским гуртком ОЛ та студентами

з інших міст, де мешкат або вчиться наша молодь. Колядували-зме в Білянці и Лоси 7 січня, а пак на другий ден в наших братів-руснаків в селі Бехерів на Словаках. Запрашаєме вас на инчи події в Антоничівці, яки зрихтували-зме для вас рамках цілорічного програму «Спіткань з Лемківщином».

„ПАРАГРАФ 22”

Спітканя під цікавом назвом «Параграф 22», яке одбилося 19 лютого 2017 р.- то нич инчого, як презентація двадцетлітньої діяльності Товариства «Магурич», медже инчими на лемківских цмонтерях. Історію діяльності, приклади зроблених робіт и основни «гріхи», яки роблят люде, котри децидуються ремонтувати крести на власну руку, представив зобраним Шимон Моджеевский. Особливо важна была справа ремонтів крестів и капличок, за яки в добрій вірі беруться люде, але не знають, же ремонтування чи біліня фарбами домашнім способом роблят веце шкоди, як пожитку. През роки своєю діяльності «Магурич» відремонтував веце як 2000 пам'ятників на українських, в тим лемківских, а тіж польских чи єврейских цмонтерях, ремонт п'ятох крестів фінансувало ОБ'єднання лемків. Діяльність Товариства є прикладом того, же можна діяти понад поділами и переконаннями, заохачаєме вас до впераня діяльності «Магурича».

Ремонт старого цмонтеря в Пантні - VIII 2015

Великден в Карпатах Магічні елементи обрядів»

- то спітканя, яке одбилося 18 березня 2017 р., а нашим госцьом била др Ольга Соляр. Пані Ольга є дослідницьом традиційной культури, спеціалізуєся в магії, стосуваній в медицині и народній ветеринарії, а тіж магії, присутній в родиннім и календарно-обрядовім цикли. Остатніма роками призератся житю бойків Турчанського повіту в Україні и тима дослідженнями поділилася під час спітканя. Їй розповід била нагодом до порівняня бойківских и лемківских обрядів, пов'язаних з Великодньом. Як ся вказало, од самого кореня дале маме зо собом барз дуже вєспільного. Ольга Соляр переслїдила великий тижден, день по дни, слухачів барс цікавили справи магїчних и практичних вірувань і їх використання в народній медицині. За словами пані Ольги, магїя ріжнїтєся тим од віри, же в нїй сами можеме впливати на дійсність, а в вірі – вірїме, же само ся змінїт.

Справа: Ольга Соляр, Перемишль

В рамках діяльності Центру культури ім. Б. І. Антонича другий юж раз зорганізували-зме для вас спітканя, присвячене справам поверніня майна, втраченого в часі депортаційной акції «Вісла». Спітканя інформаційне під назвом «Лемківски

ліси» одбилося 19 березня 2017 р. Актуальний стан справ, пов'язаних з поверніньом майна, представив Голова Президії ОЛ Штефан Клапик и юрист Павло Сокіл. Особливу увагу присвячено справі можливості перенятя нашого майна през Державни Ліси («przez zasiedzenie»), котра наступит в 2019 р. Юрист реомендує не одволікати справ старань в часі. Хто не бив на спітканю, має можливість запізнатися з опрацюваньом, яке пририхтував пан Павло Сокіл, на нашій інтернетовій сторінці www.lemkounion.republika.pl під заголовком **MATERIAŁ DO POBRANIA** - OPIS DZIAŁAŃ PRAWNYCH MAJĄCYCH NA CELU UZYSKANIE ZWROTU NIERUCHOMOŚCI LEŚNYCH LUB ROLNYCH LUB UZYSKANIA ODSZKODOWANIA ZA PRZEJĘTE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCE OBECNIE WŁASNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH. ОБ'єднання лемків од дев'ядесятих років монїторує, підтримує и репрезентує інтереси нашої громади в справах, яки торкаються поверніня майна, втраченого під час акції «Вісла». Така діяльність є єдним з основних пріоритетів для нашої організації. Більшість з тих, яки хотят повернути свої незаконно одобрали ліси и поля, консультуєся з нами. Без пару років на Лемківській ватрі в Ждини вшитки охочи могли користати з безкоштовних порад правних в тим обсязі. Кожного рока пишеме до Міністерства Середовища РП з проханьом вєстримати експлуатацію лісів, про поверніня яких стараються давни властители. В 2015 р. випрацювали-зме договір з Міністерством Середовища (веце інформації на веб-сторінці ОЛ), з якого дале можете користати.

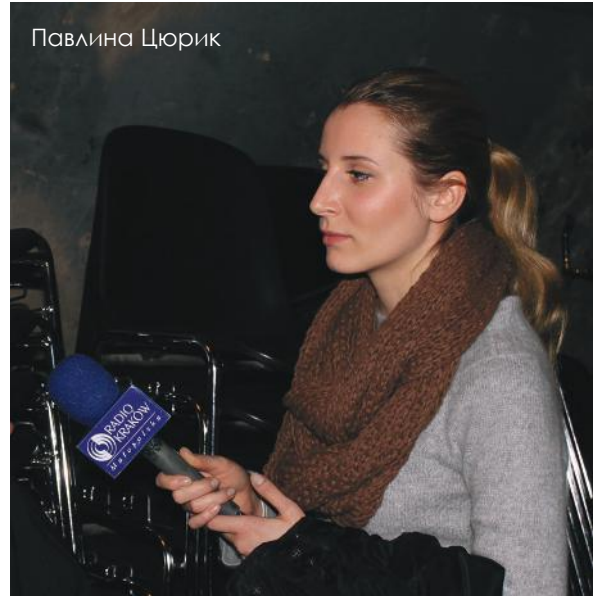
Спітканя провадїт голова ОЛ Стефан Клапик

Радіо «Кермеш»

Програма «Кермеш» - то передача, яку транслює Радіо Краків українськом літературном мовом і нашом лемківском бесідом. Заініціювали єй ищи в 2003 р. голови суспільних організацій Петро Тима і Штефан Гладик. Першими редакторами били молоди краківски діяче - Богуслав Салей, Ольга Кіх-Маслей і Ярослав Чухта. Од початку головна ідея опералася на тим, штоби в ефірі звучало наше рідне слово. Оля Кіх-Маслей вспоминає, же найвекшу радист давала редакторам свідоміст, што рідне слово дотерало до наших люди. Одколи редактори створили інтернет-сторінку (веб-сайт), «Кермеш» можна било почути по цілим світі. Як згадує Оля, барз приємний бив відгук слухачів з-за границі.

Початки били активни. Редактори отримали впертя від української редакції Радіо Бялисток - вишколи провадив редактор Славомір Савчук. Як барз цікаву пригоду, Оля вспоминає подорож до Пряшова на Словаччину, де в гості до русиньско-української радіової редакції запросив кермешових редакторів професор Микола Мушинка.

Оля, як єдна з перших редакторів, згадує момент, коли в спільні думали над назвом для програми. Сами часто били гістми на різних церковних кермешах, празниках і подумали, штоби тоту атмос-

Павлина Цюрик

- на перехресті Традиції і сучасности

феру радости і винятковости перенести на радіови хвилі. Крім атмосфери, журналісти перенесли тіж саму назву «кермеш», яка нав'язує до найбарже знаного лемківского кермешу в Вільхівці. Першу передачу зробили власні з того місця, доповідачом бив медже інчима о. Юліян Кравецкий. Від початку журналісти хотіли показати цілу кольористику нашого середовища з південной Малополющи - лемків, лем-лемків і інших українців Кракова, головно родом з Надсяня чи Бойківщини. Передачі про лемків робив найчастішше Б. Салей, тіж лемківски і міжконфесийни проблеми цікавили Я. Чухту, а історични, літературни і наукови О. Кіх.

Радіо «Кермеш» все било джерелом об'єктивної інформації і виконувало важну публіцистичну роль. Вартат тіж припомнути, што наши люде барз приємно одбирали передачі і вперали редакцію, наприклад пан Петро Сич бив спонсором першої апаратури до реєстрування звуку.

По пару роках до редакційной колегії долучили Павлина Цюрик (від 2008 року) і Роксана Тхір (від 2010 року), яки з часом залишилися як головни редакторки і през пару років робили програми з життя нашої меншини в Кракові і на Лемковині. Могли-зме ся дізнати про минуле нашої Лемковини, але тіж про найновіши інформації з України.

Роксана Тхір

П. Цюрик з сентиментом вспоминає передачу про останнього каменяря з Бортного пана М. Хвалика. В своїх передачах старалася оддати образ лемківського села з перед висеління. Оригінальним елементом в її програмах був так званий «Словний сусік», де старши люди пояснювали значиння архаїчних і рідко вживаних слів. Загальну ідею «Керме-

лася на біжучих міських справах: зміни в локальним транспорті, ремонти доріг, концерти міжнародних зірок. Така формула не до кінця відповідала меншині і не була згідна з ідеями засновників. При нагоді виявилось, що нова хвиля еміграції не до кінця розуміє, що то меншина і як формується її ідентичність. Напевно, нелегко зрозуміти громаду, меншину, яка живе в двох культурах як в єдиній!!! Бо чи не

так виглядає наше життя, де ментально і суспільно живемо як більшість, як поляки, але в сенсі культури духовної - маємо свій окремий простір?

Ми самі тих процесів можемо не розуміти і за те наша стріча з еміграцією може деколи дивувати обидві сторони. Тоді наш духовний стан можна назвати «двокультурним», бо інтегрує в єдину цілість дві культури. Напевно, для деяких з нас важко собі навіть тот стан усвідомити, але не є сенсу йому заперечати, думаю, що то є факт, про який треба нам все ж обговорити. Особливо тім варті зацікавитися поглядами молодого покоління на ті справи, бо то вони є гарантантами збереження традицій Закарпаття.

В такому просторі «двокультурності» барз до-

брі однаходяться нові редактори радіопередачі «Кермеш»: Юлія Онишканич, Емілія Піж, Григорій Суханич, Михайло Притула, які од січня 2017 р. почали на нову її реалізувати. Одтепер передачі зас описують життя нашої громади. Од січня програми оповідали про наші свята, як їх переживаємо і чому є так важливі для нашого існування. Вертепи студентів на Лемковині і в словацькому Бехерові, вертеп діти з садочка і міжшкільного пункту навчання української мови в краківському домі культури «Пжегожали». Інформації з Маланки чи стрічі з авторами книжок. Пам'яті про акцію «Вісла» і її 70-ти роковини.

Передачу можна слухати в Радіо Краків в неділю о годині 22:30 і на веб-сайті радіа. Редактори створили профіль на Facebook. Запрошують всіх до пропонування тем і активного коментування подій. Я особисто, але думаю і тім всім читаче «Ватри», живиме молодим редакторам успіхів і радості з праці.

Емілія Піж,
Юлія Онишканич,
Григорій Суханич,
Горі Михайло Притула

шу» з тих років підтверджат Роксана Тхір, яка бесідує, що особливе місце в передачі займав опис життя українців перед Другою світовою, а свій перший радіовий запис зробила з концтабору в Явожні. Сподина, з яким великим зацікавлінням спіткалася передача про Михайла Котиса – лемка, який по еміграції до Америки, розпочав військову службу і таким способом нашовся всередині американсько-в'єтнамського конфлікту.

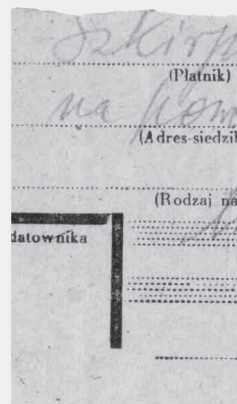
В 2014-2016 р. програма змінила своє функціонування. Управа Радіа Краків вирішила змінити дотеперішню формулу. На коротко до праці найняли журналістку з Львова, а пізніше зачали транслювати передачі з української редакції Радіа Рясів – «Скриня». І так, зміст перестав мати регіональний малопольський характер.

Від вересня до грудня 2016 р. програма творилася як авторська ініціатива журналістки з Києва і набрала специфічні, особливі риси. Перестала описувати життя національної меншини з Малопольщі і все зосерди-

В порогах нашого ліцею в Лігниці

ТЕКСТ АДАМ ВСВ'ЮРКА

(частина 9)

Лігницький ліцей завжди мав в собі лемківську душу, яку можна побачити і в історії школи, і в сьогоденні. Лігницький ліцей від початку свого існування був відповіддю цілої української меншини в Польщі на акцію «Вісла». Сьогодні в 70-роковини цієї жорстокої акції нам обов'язково треба про це пам'ятати. За ідеєю створення школи стояли конкретні люди, серед яких в більшості були лемки, які добре пам'ятали Лемківщину, мали справжню свідомість, ким вони є і чому їх вигнали з рідної землі. Ті, які відчували це вигнання на собі, ідучи у супроводі війська до місць транспорту, де їх вантажили до вагонів. Люди, які заснували нашу лігницьку школу, це: Віра Домбровська, Василь Пецушок, Микола Калитка, Михайло Гавран, Василь Сокач, Іван Кочанський, Мирослав Косонога, Стефан Вархольяк, Здіслав Маруняк, Василь Попівчак.

Випусники 1981 р., клас Івана Співака:

Цап Рената, Чех Мирослав, Добошак Олена,

Дуда Іван, Двудіт Марія, Фецьо Богдан, Гарасим Іван, Гукович Аліція, Лука Іван, Мацко Богдан, Масляник Ніна, Матійчак Марія, Мазур Марія, Мороз Стефан, Охрей Ірина, Пецух Роман, Пелеш Юрій, Пінчак Марія, Попівчак Марія, Романяк Євгенія, Смиг Данута, Сова Олена, Сорока Андрій, Сулім Юрій, Сирник Марко, Шишко Мирослав, Табака Марія, Вітрик Анна, Жук Ірина.

Випусники 1982 р., клас Олени Калитки:

Бурак Марія, Хомин Агата, Черник Мирослав, Дрозд Богдан, Дрозд Роман, Корбабич Тереса, Коваль Анна, Ковальська Галина, Кухарик Володимир, Лайкош Софія, Лука Єва, Макух Андрій, Мартиняк Йоланта, Нога Богдан, Пецух Марія, Санайко Галина, Соколич Роман, Сосницький Марко, Залітач Богданна.

Випусники 1983 р., клас Ярослава Гайдукевича:

Борсук Олена, Хорошак Юліян, Чабан Галина, Черник Мирослав, Дуда Богдан, Дзікі-Середа Мирослава, Гарасим Мирослав, Гнат Богдан, Канюк Владислав, Коцур Анна, Крайна Маргарета, Кузяк Владислав, Лайкош Стефанія, Лука Ірина, Маліновська Любомира, Петночко Богдан, Стефановська Лідія, Сич Шимон, Щесняк Марія, Шиманський Іван, Вапляк Ореста, Пелехач Олена, Пшитутьська Ірина, Ванкувич Ірина, Вапляк Яніна.

(далі буде)

Джерело:
Богдан Бухта з „Монографії
Комплексу загальноосвітніх
шкіл № 4 в Лігниці”

1967 р. IV Ліцей стартує в будинку I Загальноосвітнього ліцею в Лігниці

an Jan

chida

ai

leżności

Wpłacił (słownie):

(Podpis odbierającego wpłatę)

POKWITOWANIE

(Wydaje się płatnikowi)

Seria C

446314 e

Poz. dz.

10

(miasto-gmina)	Podatek	Zaliczka podatku obrot.	Zaliczka podatku do h.	Odsetki skarbowe	Koszty egzekucyjne	Razem
Rok podatkowy						
19 47	300					300
19 48						
Zł						
gr						

Nr kól. z rubr. 1 rej. 20

Nr 2500 9

Ob. Szkiptan Jan wpłacił w Zarz. Gm. Insp. pow. za ubezpieczenie w P. Z. U. W. mienia położonego w Nr d. 23

Suma ubezp. budowli zł. 546 tyt. rity 1947 r. zł. gr.

.. .. ruch.rol. .. 260 % zwłoki ..

.. Razem zł. 806 gr.

słownie zł. Osiemset sześć

za upomn. zł. — dnia 14 V 1947 r. podpis pieczęć fumerik

Ostatni pokwitowania z Вапенного - 14.V.1947 р.

З архіву Анни Буковской

презераме документи, фотографії

Подано за:
М. Buczyło, Wypędzić, rozproszyc, Kwartalnik historyczny „Karta” № 49, 2016, s.52

Stacja załadunkowa transportów z wysiedlonymi podczas Akcji „Wisła”, Fot. IPN

 ТЕКСТ чуГаня

За недовго Великден

Іде яр, за недовго Великден і кождый хоче мати чистітько не лем надвори, але і дома. Гнескы хотіла-єм поділитися з вами моїма улюбленима переписами, як домашніма способами попрядати хыжу. Од давна не вживам юж купчых детергентів - барз люблю експериментувати, видумуючи новы специфікы, бо што нам даст здорова діста, кед будеме затрувати своє тіло в інчий спосіб. Пам'ятайме, же теперишня хемія тиж має вплив на наше здоровля. Продуктів зо skleпу повных токсичных ричы каждый повинен уникати або міцно ограничати. Ци знате, же такы чищены поверхни треба сполокати найменше з 5 рази і то найліпше кропом. Робит так дахто з вас? А кілко змарнуваной додатковой воды! Прото ліпше самому побавитися в домашнього хеміка. Часто чуєме, же нашы бабы до прятаня мали лем оцет, шаре мыдло та й воду. Тепер ся до того вертат, на щестя. Направду не треба купувати 10 ріжних продуктів, як вмавляють нам часто реклами чи кольоровы етикетки на опакуванях! Самы можеме си зробити не дост, же екологічне то і тунє „чыстило”.

Паста/молочко до чыщия

Потрибувати будеме:

2 части (нп. 2 горнятка) очищеной соды (найліпше купити 1 кг а не по 20 г)
1 част (нп. 1 горнятко) мыдла
пару крапель етеричного олійку, нп. цитринового, з дерева гербцяного, з м'яты

Як зробити:

Спочатку мусиме си прирыхтувати мыдло. Береме звичке шаре мыдло і стереме на терці. Потім заливаме го кропом, жебы нам ся розпустило. Од того кілко возмеме сой такого мыдла буде залежала консистенція нашого препарату. З готовой папкы береме си 1 част (кед волите барже плинну консистенцію, дайте ей цют веце) і мішаме з 2 частями соды, додаючи по 10 крапель етеричного олійку (так, жебы вам відповідав запах). Я тото шытко кусьцьок міксую, але не мушено. Перекладаме до слоїчка і користаме. Мыю ним практычні вшытко – умывальки, плитки, ванну, туалети і т.п.

Ензиматичный плин до чыщия

Гевса пропозиція має два варіанти.

Першый підставовой,

до котрого потрібуєме:

30 дека скірок з цитрусів (можна мішати цитрину з помаранчами, але випрахтыкувала-єм, же зо самых цитрин є найліпшый)

10 дека цукру

1 літра воды

1,5 літрова фляшка

Як зробити:

На початок збераме рештки з цитрусів (не обереме тых скірок, лем даєме шытко разом зо середином, котра ся лишила нп. по витисненім соку), як не маме одраз вистарчаючо, можеме переховувати в льодівці пару дни. По збраню одповідной кількості кроїме в невеликы плайстеркы тай вкладаме до фляшкы. Додаєме цукор і воду. То вшытко! Потім закручаме фляшку і міцно ньом трясеме, аж цукор ся нам розпустит. Пак одкручаме легко закрутку, даючи доступ повітря, бо без того не буде заходила ферментація. Мусиме пам'ятати, жебы што 2-3 дни міцно трясти том фляшком і зас недокручене ставляме в теплим та й темним місци, нп. в шафці. Наш цитрусовый ензиматичный оцет готовый буде допіро по мін. 3 місяцях, а чым довше постоїт, тым робится міцнішый. Зо скірок помаранчи буде мав темный колір, а з цитрини ясний. Може робитися на ним біла воалька, але то натуральне – вистарчит ным потрясти.

Готовый препарат заливаме до фляшкы, нп. по плині до мытя вікен і використовуєме до чого лем нам треба. Я свого часу заступувала-єм ним плин до мытя гратів. Можеме вживати го в формі розводненой або ніт. Щыро нагварям до забави в робліня таких специфіків, котры чыстят, дезинфекуют, усувають камін і бридкий запах. Вшытко в єдним препараті!

Цитрусовый оцет

Великден буде скорше, зато пропоную вам інчий варіант віцту, до котрого буде нам потрібный лем оцет спіритусовый 10% і скірки з цитрусів. До слоїка вкладаме нашы скірки і заливаме їх віцтом. Такый оцет буде готовый до выкористаня юж по 2 тыжнях. Придаст ся до мытя підлогы ци шыб. До воды додайте куціця такого віцту, можна тиж пару крапель етеричного олійку і готове.

**Жычу приємного прятаня та й здоровых
Свят Христового Воскресіння!**

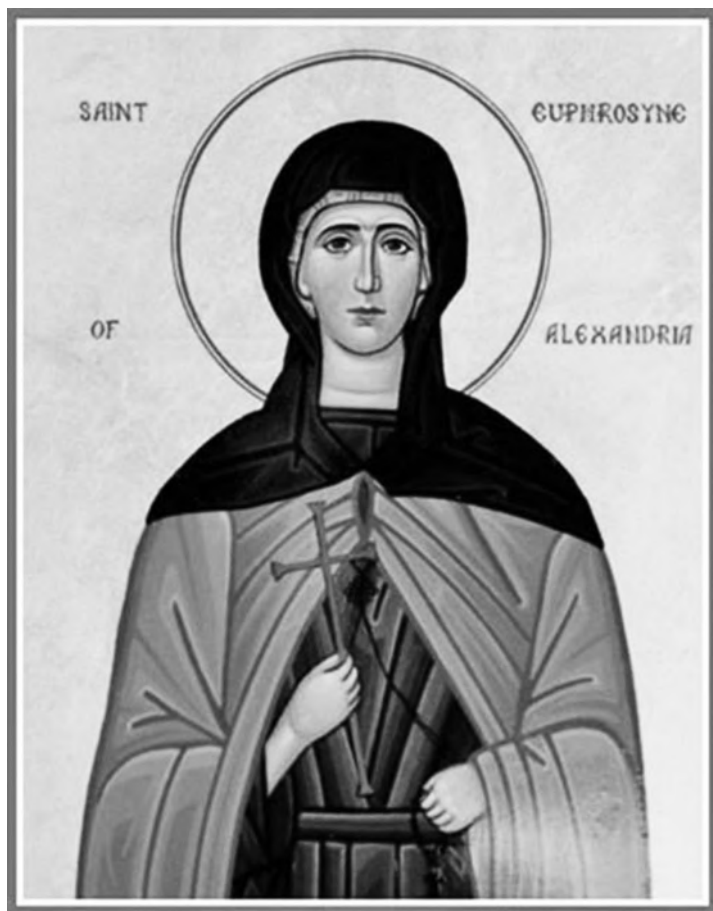
Євфрозина

ТЕКСТ АДАМ ВЄВ'ЮРКА

Євфрозина - наша Фрозка

Євфрозина - то грецке жіноче ім'я, котре походить од грецького слова *euphrosyne*, што значит «радіст». В культурі античної Греції

Євфросине була богиньом краси та радості, але для нас, християн, тото ім'я відоме як ім'я святої єгиптянки Євфрозини, яка жила в V в. н. е. Свята Євфрозина народилася в Александрії деси 413 р. в родині багатого купця Пафнуція. Родина довго не могла дочекатися діти і коли на світ пришла дитина, дали їй ім'я Євфрозина - радіст. Родиче хотіли для своїой дівки якнайкраще та задумали видати їй за багатого, молодого, гардного парубка. Лем свята Євфрозина хотіла чогоси іншого. Задумала посвятитися Богу, втекла з хижі, переодяглася в стрій парубка та як мужчина вступила до монастиря під іменем Смарагда.

Прожила там в самоті 30 років. Ніхто не пізнав, ким є, навіт тато. Вшитких дивувала лем ей побожніст та чуда, яки творила. Допіро під koniec життя виявила татови, ким є. Як він тото почув, то повірив в Бога та вступив до монастиря. В 467 р. свята діва Євфрозина вмерат та іщи на похороні дієся чудо: сліпий монах, котрий доторкаєся ей тіла, зачинат видіти. За життя і по смерті свята обдаровує люди своїма чудами.

Для нашої тисячлітньої київской традиції то ім'я тіж не чуже. Таке ім'я мала жена великого князя Романа Мстиславича – мати короля Данила Галицького. А не забивайме, што частина Лемковини — Лемківщини належала до Галицько-Волинського князівства. Тота Євфрозина була старшом дівком візантійского цісаря Ісаака II Ангелюса та видалася за князя галицько-волинського Романа на підставі руско-візантійского договору проти половців. Завдяки Євфрозині Галицько-Волинська Русь почала в XIII в. зростати в культурі, на наши землі дотерали цінні мошці святих, в роді Романовичів почали надавати цісарски імена та цісарски звания, пурпуровий цісарский одяг василеусів. Так што, коли Москва вважаєт внеска себе Третім Римом, може, ліпше най посмотрится на нашу Галицько-Волинську державу як і цілу Київську Русь, котрой реляції з Царгородом були на рівні держав та князів-королів з цісарями. Завдяки княгині Євфрозині наши землі мали зв'язок з Західньом Європом. Родинни реляції з володарями Цісарства Нікеї і не лем, дозволили ей синам та внукам боротися про землі тодішньої Австрії. На Лемковини — Лемківщини на штоден ім'я Євфрозина вживали барз рідко.

Частіше повідали з усміхом Фрозка. Наши предки в більшости не знали, што тото святе ім'я виступувало в цісарській родині та серед еліти нашої Галицько-Волинської держави. Ім'я тото свідчило про нашу історичну єдність з Візантією та київском традиційом. Внеска тото ім'я видиме на цмонтерях на Лемковині — Лемківщині, записане почесні — Євфрозина. Повинни-зме бити вдячни нашим предкам, што про Фрозки не забули. Пам'ятайме, што тото ім'я має в собі святіст та велич цісарску і князівську, не чужу тіж для лемківской землі.

Andrzej Dziedzina Wiwer

- FILIPOWI -

*Tak to jus bywo łod wieku
Nie spodziejes sie cłowieku
Kiedy Bóg zawezwie ciebie
Ześ jest hoń potrzebny w Niebie*

*Na ziomi to ludzko dola
Choć przecio to Bosko wola
Takie to wyroki Boze
Cłek by kcioł ale co moze*

*Kciołby jesce pozyć cosi
Jesce telo marzoń nosi
Tak i Ty Filip na pewno
Mioteś myśli w skryciu pełno*

*Jono myśł tu nie pómogła
Przysła choroś - ta Cie zmogła
Noiś posed w nowó drógo
Do Boga w Niebie za stógo*

*Łostawiłeś miondzy nomi
To coś kochał tu na ziomi
Nieros w smutku nieroz w krzyku
Wseś pilnuwoł swego zwyku*

*Razo dziesiońć festiwali
Do spótki my razuwali
Kogos za Cie bedzie pytać
Coby
Po rusnacku gości witać*

*Ftos pokoze chopski dziywek
Staroświecki przyłodziywek
Wzioteś cóstko świata z sobó
Posta do grobu wroz z Tobó*

*Aś łostoteś miondzy swojomi
Na ty swoji Rodny Ziomi
Dzieś sie ucył w swoji mowie
Tutoj dzie Twoji Łojcowie*

*Cieśmy sie wej z tego przecie
Ze sie nie tyro po świecie
Chocios zol dziś pó nio mómy
Wyrzmy ze sie Hoń spotkómy*

Jaworki 7.01.2017

Pogrzeb Filipa Ikoniaka jednego z
ostatnich rdzennych mieszkańców
Rusi Szlachtowskiej; dopisek:

*módlcie sie znajómi RODZINO
bo to radoś daje
Radujcie sie ze Was
Matzónek
Tata
Dziadek
Stryk
Ujek
jus z Bogio przestaje*

Филипе! таким Тя запам'ятайме.

В 70-річя вигнання

ОДИШОВ ДО ВІЧНОСТИ ФИЛИП ІКОНЯК

В середу 4 січня в віці 75 років помер в шпитали мешканец села Біла Вода на Шляхтівській Русі. То найбільше відома людина сучасного часу той історичної нашої землі. Його житева ціль була передавати історію Шляхтової, Білої Води, Чорної Води та Явірков з часів до 1947 р., до горезвісної депортаційної операції «Вісла». З часом повернув до рідного села. Збирав пресови статі, давни фотографії та інши пам'ятки. Зобрав колекцію давних одягів, яки показував протягом років в час Фестивалю гірських культур в Щавниці, а потім в Явірках. Бесідував в рідній мові. Протягом років підтримував зв'язки з родинами вигнаних з тих штирьох сіл. Розмавляв з ними телефонічно та гостив в себе в хижі в Білій Воді, яку сам побудував по повернїю на рідну землю. Рік-річно можна було го спіткати на Лемківській ватрі в Ждини. При співпраці Филипа з Казимиром Лепаком давни придорожни каплички на тій рідній його землі били одреставрувани, а він ся нима опікував.

З Филипом одишла чергова частина руснацкой гісторії той землі.

Похорон одбився в ден Різдва Господа нашого Ісуса Христа в церкві в Явірках. Взяли в ним учас теперішні мешканці Явірков, нащадки давних мешканців, родина, сусіди і знаєми, некотри приїхали здалека. Бив сенатор РП і сусід Ян Гамерські, представники самоуправи зо Щавниці з бургомистром Гжегожом Незгодом. Од Об'єднання лемків били з-к голови Василь Шлянта і колишній голова Штефан Гладик. Похоронну Службу Божу одслужив місцевий римо-католицкий парох о. Тадей Войцеховські, з яким співслужив о. Мацей Кнапик. Филипа зворушливо прашчали словом шовтис села Божена Солецка, а написаним Филипови прашцальним вершом народний поет Андрий Дзедзіна-Вівер, який роками разом з покійним провадив Фестиваль гірських культур. В прощальним слові Штефан Гладик звернувся до присутніх в церкві різдвяним поздоровліньом «Христос Раждається», якого мури той церкви, може, і не чули протягом минулих 70 літ. Голова підчеркнув празник Різдва, в який проходив похорон.

На закінчїня богослужїнь Филипа прашав місцевий гурт «Явірчане» твором «Заходить сонечко за горами».

Агнешка Стопка, Василь Шлянта

Смотриме часто на Лемківщину
лем під кутом сіл, з яких
вигнано наших пред-
ків. То добрі, але не
забивайме, што наша
лемківська земля пе-
реходила в історії під
панування різних держав.

Лемківщином володіли князі, королі з різних
династій. Для наших предків, однак, важний
быв ширший релігійний і культурний зв'язок
з близьком собі цивілізаційом, котра сягала
в наши гори з Київської Руси. Там була крини-
ця Лемківщини. Тот зв'язок підтримували тіж
княгині з династії Рюриковичів, котри ставали
женами польских і інчих князів і королів.
Коли в 988 р. князь Володимир прийняв хрис-
тианство, котре взміцнило Лемківщину, яку
скоріше охрестили Кирило та Методій, для
Київської Руси почалася нова епоха. Вшитки су-
сідни держави, як і ціла християнска Європа,
од того часу спозерали на Київську Русь як на
свого приятеля, хоч закон принципату вказував
дале, котра держава мала векшу владу, а ко-
тра меншу. І ту наша Київська Русь не виглядат
так злі. Завдяки розумній політиці Рюриковичів,
векшіст князів та королів з Європи хцут мати з
німа добри мирни реляції. Київська держава

Жени з династії Рюриковичів близки Лемківщині

стає поважана од Риму по Константино-
поль. Навіт того не змінят поділ церкви в 1054
р. Найчастіше княгині з династії Рюриковичів
видавано замуж до Польщі — 18 шлюбів
з князями - королевичами з династії П'ястів
та 1 шлюб з відомим паном на дворі П'ястів
Петром Влостовичом. Для порівняння - за угор-
ских королевичів з династії Арпадів в Анжу
7 або 8 шлюбів і 2 шлюби з відомими угор-
скими родами (переважні Гуткелед), в Чехії
4 шлюби з династійом Пшемислідів, рідше
до Німеччини - 1 шлюб з представниками
імператорской Салічної династії та 2 шлю-
би з представниками династії Шварцбургів,
в Данії і Норвегії - 3 шлюби з представниками
династії Естрідсенів, в Литві - 2 шлюби з пред-
ставниками династії Гедиміновичів, во Франції
- 1 шлюб з представником династії Капетин-
гів, в Англії - 1 шлюб з представником династії
Етелінгів. Статистика свідчит, што найчастіше
укладали шлюби з найближшими сусіда-
ми-католиками — угорцями, поляками, чеха-
ми (в сумі 40 шлюбів з вшитких 50-тьох). Деяки
княгині били матерями королів пару держав.
Наприклад, Кунегунда († 1285) - королева
Чехії (1261–1278) - жена короля Пшемисла II
Оттокара (1231–1278), котрой син Вацлав II
(1271–1305) короткий час бив корольом Чехії
та Польщі, а внук Вацлав III (1289–1306) — кор-
ольом Чехії, Угорщини та Польщі. Відповідно,
дідом і прадідом обох бив князь Ростислав
Михайлович, што походив з чернігівської галузі
Рюриковичів — Ольговичів. Інши відомі короле-
ви з Київської Руси, яки володіли тіж Лемківщи-
ном - то Агафія Святославівна († 1248), дівка
сіверского та перемиского князя Святослава
Ігоревича, жена мазовецкого князя Конрада,
котрий спровадив до Польщі хрестоносців
в 1226 р.; дівка новгородского князя Ярослава
Володимировича (бл. 1155-65 — кінець 1205-09)
— Гримислава († 1258), краківско-сандомир-
ска княгиня (1208-11 — до 1227), вдова польско-
го володаря Лешка Білого (1184/85–1227).
Княгині з Київської Руси володіли нашом Лем-
ківщином, вказували зв'язок п'ястовской Поль-
щі з Київском Русьом, але і потверджали,
што мова, культура, звичаї не били чужи, бо
на сході і півдні Польщі жили люде руской
віри і традиції, котри спозерали барз мило
і тепло на Київ як і на мешканців Київської
Руси. І то не бив лем короткий виривок істо-
рії, але вікови взаємни зв'язки, котри жили тіж
втовди, коли Київська Русь била в руїні.

Олександр Маслей

- ГЕЛЕНІ ЖЕРЕЛИК НА ПРОЩАННЯ -

Гелю

В нас, в Баниці, сніги таят,
чеберчат ріки, чути як весна приходит.
В такій час сой одходиш?

Гелю

ід гин спокійно,
там на небесни луки Баниці,
до щасливого дитинства,
там не є почуття безнадії.
Там на Тебе Ваньо чекат
і вшитки при небесній ватрі баничане.

Гелю

гибай на Баницки небеси,
ід щаслива і спий спокійним сном
даколи підеме за Тобом.
До побачення

Гелю

До зарани

Складаме найщиріше співчуття
родині проф. Ростислава Жерелика
з приводу втрати Мами.
Єднаме ся з Вами в болю.

Вічная пам'ят!

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківска хроніка

ТЕКСТ МІЛЬКО ГОЙСАК

грудень

23.12.2016. Варшава. МСВіА оприлюднило «Інформацію» про розподіл дотацій для меншин на 2017 рік. Для меншинних організацій заповід значного обниження дофінансування (для ОЛ: з 7 проектів в 2016 році до 3 в 2017 році напередодни роковин акції «Вісла»), в'язала би ся зо значними и негативними змінами и можливостями реалізації необхідних проектів.

2017

1947-2017 – вшановуєме 70 роковини трагічної в наслідках «Акції Вісла», котра безповоротно зруйнувала лемківський краєвид Карпат. **28 квітня 1947** – дата перших депортацій громадян Польщі української національності в рамках операції «Вісла».

1972-2017 – 45-літя свого існування обходить український чоловічий хор «Журавлі», започаткуваний лемком - уродженцем Полян, етнографом, композитором Ярославом Полянським.

січень

04.01. Явірки. На 75 році життя одишов до кращого світа св. п. Филип Іконяк - громадський діяч, член ОЛ, співорганізатор місцевого Пенінського фестивалю культур. Покійного прощали, м.ін. представники Президії ОЛ: Василь Шлянта и Штефан Гладик.

07.01. Ропиця – Маластів – Панкна. Діточа коляднична група не боялася міцного морозу і одвідила лемківски хижи з вертепом, колядами і туроньом.

07-08.01. Лемківщина Північна и Південна. Краківський гурток ОЛ організував дводневу коляду по обох сторонах Карпат: г Лоси, Білянці и Бехерові.

08.01. Рихвалд. На 89 році життя одишла до кращого світа народжена в Рихвалді св. п. Анна Пециляк з дому Галкевич – жива енциклопедія народних колядок, пісень.

14.01. Конечна. В Празник Василія Великого парафіяне організували Кермеш з чисельними гістми в новоодданій світлиці за сприяня Війта Устя Горлицького Димитра Ридзанича.

17.01. Мушина. Член Президії ОЛ Ш. Гладик свідчив в Районнім суді в справі, зв'язаній з новом спробом (держави) Державних лісів другий раз забрати власникови - юж одданого - лемківського ліса.

22.01. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича організував шторічний вечер коляд. З концертом виступив молодіжний вокальний ансамбль «Роса» з Устя Горлицького.

29.01. Лігниця. Лемківський ансамбль пісні и танцю «Кичера» в залі Рицерской академії організував благодійний концерт на підтримку діяча о.Артура Грабана, котрому згоріла хижка-приходство.

Гурт «Надія» в благодійним концерті, Лігниця, 29.01.2017

30.01. Горлиці. ОЛ звернулося до Владик Греко-католицької и Православної церкви з пропозиційом спільного вшанування жертв акції «Вісла» - одправління панахид в корінних селах Лемківщини и в теперішніх місцях проживаня.

ЛЮТИЙ

03.02. Вроцлав. З-к голови ОЛ Адам Вев'юрка представляв організацію на XXI Вроцлавській куті, організуванні Об'єднань українців.

06.02. Івано-Франківськ. Одишла до кращого світа св. п. Ольга Пиртей, нар. 28.01.1925 р., випусниця Вчительської семінарії в Криничі, жена автора словника і граматики лемківських говірок Петра Пиртея.

10.02. Лігниця. На сесії Ради міста Лігниця ради прийняли ухвалу, котра започаткувала в Лігниці рідну Початкову школу № 5 за стараньом Товариства IV Ліцею, ОУП і ОЛ.

10.02. Горлиці. Горлицький Староста Казімеж Гурський вирішив Івана Криницького, засновника Лемківської освітньої фундації під час галі «Мостів Старости 2017» за промоцію і підтримку рідної культури Лемківщини. Головною нагородою «Пшениця 2017» відзначено іншого лемка – славного саксофоніста «Євробачення» Луку Дичка.

11.02. Горлиці. На парафіяльній вечірній коляд виступили горлицькі діти, котрі під опіком В. Гойсак і сестри Наталії приготували різдвяну байку і традиційний вертеп.

19.02. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщиною» організував спіткання з Шимоном Моджеєвським – головою «Товариства Магурич».

21.02. Горлиці. На 89 році життя упокоїлась сестра чину сестер Василіанок св. п. Ольга з дому Наталія Гайдукевич – дочка о. Володимира Гайдукевича, пароха Волівця. Покійну прощали м.ін. представники Президії ОЛ: з-к голови В. Шлянта, М. Гойсак.

28.02. Варшава. МСВіА оприлюднило остаточний перелік признаних дотацій для меншинних товариств на 2017 рік. На жаль, пізні децизії і недоотримання коштів гальмують не лем реалізацію грантів, але і дестабілізують роботу товариств.

бл. п. Анна Пециляк

- одишла енциклопедія народних пісень

березень

04.03. Горлиці. Члени Головної управи ОЛ під час статутного засідання управи, м.ін. прийняли фінансовий звіт за 2016 рік, оббесідували стан підготовки до Ювілейної 35 Ждинської ватри і 70 роковин акції «Вісла». Почесну функцію Старости 35 Лемківської ватри прийняв їй ініціатор Володислав Грабан.

15.03. Ригліце. Голова ОЛ Штефан Клапик з мером міста Бернардом Карасевичом оббесідували квестію співпраці на ниві культури.

18.03. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщиною» організував спіткання з др Ольгом Соляр на тему «Великден в Карпатах. Магічні елементи обрядів».

19.03. Горлиці. Центр культури ім. Б. І. Антонича в рамках «Спіткань з Лемківщиною» організував спіткання з Головою ОЛ Штефаном Клапиком і юристом Павлом Соколом в справі актуальної ситуації правової при стараннях про повернення лемківських лісів.

24.03. Лігниця. З-к голови ОЛ Адам Вев'юрка представляв організацію на спітканні з колишнім Президентом РП Лехом Валенсом, організуваним парламентським клубом Платформа Обивательська.

28.03. Мушина. Голова ОЛ Ш. Клапик, з-к голови В. Шлянта свідчили в Районнім суді в справі, зв'язаній з новим спробом (держави) Державних лісів другий раз забрати власникови - юж одданого - лемківського ліса.

28.03. Лігниця. З ініціативи з-ка голови ОЛ А. Вев'юрки при співпраці з ОУП в IV Ліцеї організували спіткання з вояками АТО, які лікуються в Польщі.

29.03. Краків. Голова ОЛ Штефан Клапик з головою Фундації св. Володимира проф. Володимиром Мокрим оббесідували квестію спільного зорганізування в Кракові наукової конференції, присвяченої 70 роковинам акції «Вісла».

31.03. Білий Бір. Радни міста постановили єдно з ронд міста назвати іменом професора Юрія Новосільського.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антонича в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Курилів
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківской культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 21-23 липня 2017 р.
www.watradynia.pl; www.lemkounion.republika.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
www.lemkoeducationfound.republika.pl

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць

ім. Б.І. Антонича - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі

ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.sfulo.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Олег Саноцкий, Губін - 200,-
Антон Феціца, Краків - 100,-

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Спаси Боже!

Редакція **ВАТРИ** Головна управа ОЛ

Український кавалер
бажає познайомитися
з панною віком від 33-40 років
з метою одруження.
Моб. телефон у Польщі: 598 333 046
у Канаді: 151 97 52 91 61

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 зл. + 2,60 зл. поштової оплати в Польщі.

Річна передплата 4 x 3 зл. + 10,40 зл. (кошти пересилки) = 22,40 зл.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 зл.

Річна закордонна передплата 4 x 3 зл. + 52,00 зл. (кошти пересилки) = 64,00 зл.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje **ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW**
Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.republika.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія **Вікторія ГОЙСАК** головний редактор / дизайн **Еміль ГОЙСАК**
Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Штефан КЛАПИК, Наталія ГЛАДИК, Василь ШЛЯНТА, Катерина КОВАЛЬСКА

Технічне оформлення FHU „LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Почуття єдності в біді

вказує лем нашу красу!

ТЕКСТИ
АДАМ ВСВ'ЮРКА

Концерт в Лігниці для о. Артура Грабана та його родини

29 січня в нововідданім по ремонті манежовим залі в Рицерській Академії одбився концерт для лемківського діяча, засновника ансамблю «Лемко Товер» - о. Артура Грабана, якому спалилася клібанія-хижа. Вступ бив вільний.

Під час концерту зберано добровільни пожертви на відбудову парафіяльного дому, в котрим мешкав о.Грабан з родином.

На сцені виступили «Кичера», «Кичерка», ансамбль ІV ЛО в Лігниці, Роман Гавран, «Coolбаба», «Надія». Організатором концерту била «Кичера», а медіальним патроном: «Радіо Лемко», «Лемко TV».

Добрі, што маме в собі цілий час лемківській дар бити разом в біді і помагати собі, штоб творити спільний світ, де буде жила краса Лемківщини — Лемковини для нас вшитких. А о. Артурови жичиме сил в тим нелегким випробуваню і попри вшитко - наснаги в реалізації скорше задуманих плянів розвитку рідної культури на Західних землях.

Маланки

ЖДИНЬСКОМ ОРНАМЕНТИКОМ КРАШЕНИ

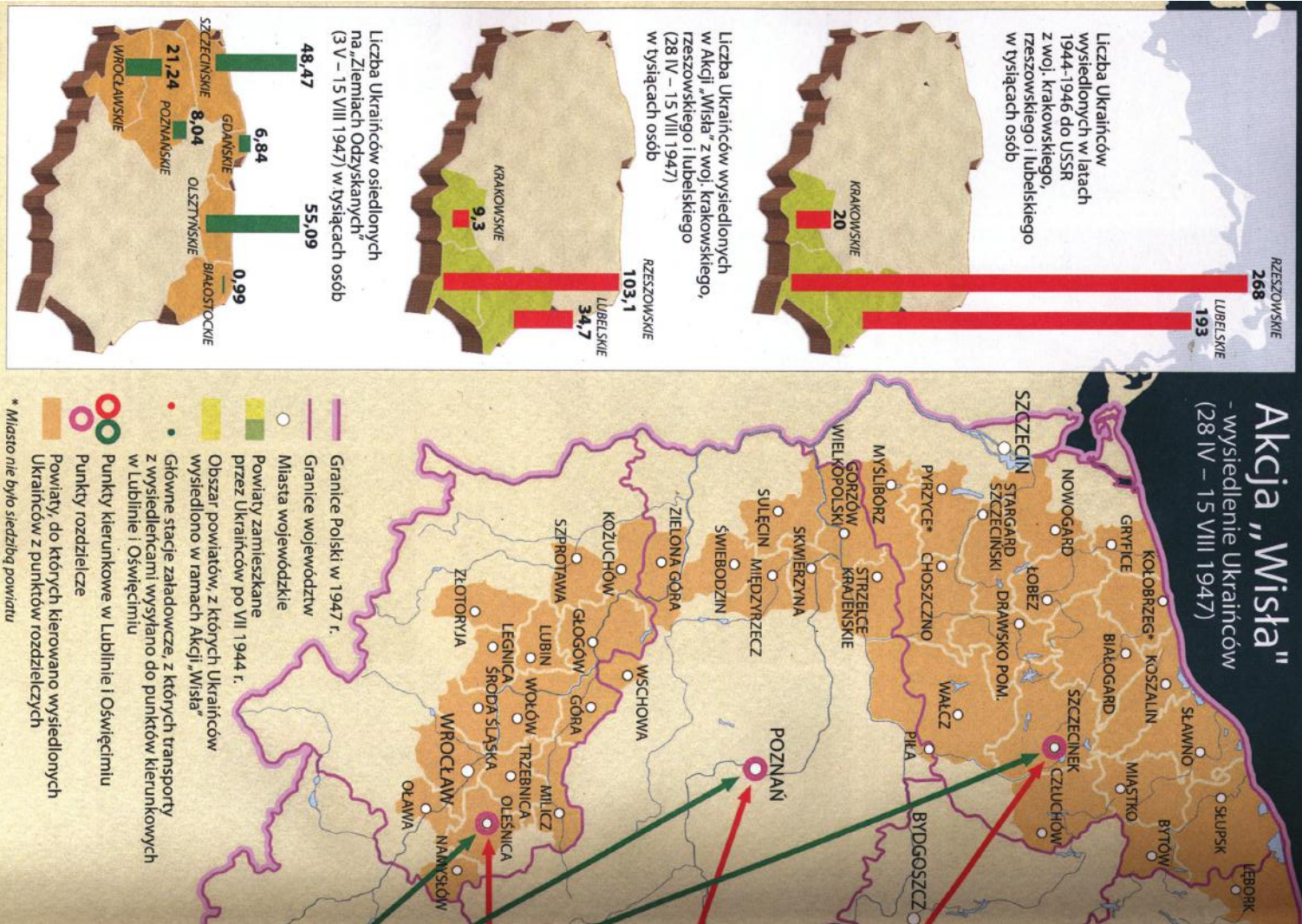

Лідія Тілявська Розділя-Вроцлав

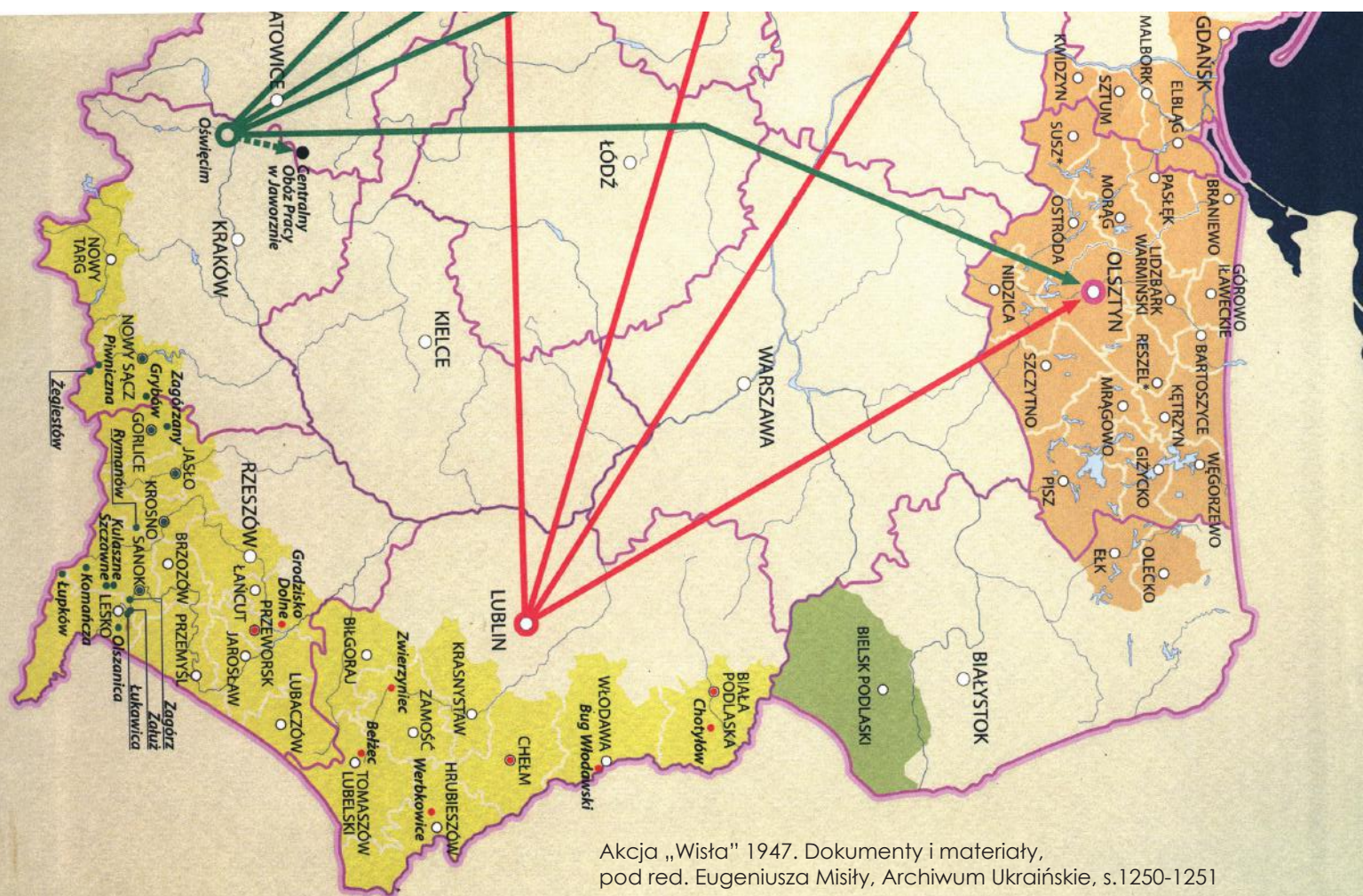
Організаторе кільканадцятьох Маланок од Криниць по Вроцлав приємні заскочили ... ватрян. Так ватрян, бо як ся при півночі вказало, на шумних гости ждали запрошення на Ювілейну 35 Ждиньску ватру.

В Панкній під Магуром

АКЦІЯ ВИГНАННЯ ОПЕРАЦІЯ ДЕПОРТАЦІЯ

Akcja „Wiśła” 1947. Dokumenty i materiały,
pod red. Eugeniusza Miśły, Archiwum Ukraińskie, s.1250-1251